

Subjektivní dotazník exekutivních obtíží

Jan Netík

Vedoucí práce: doc. MUDr. Aleš Bartoš, Ph.D.

Neurologická klinika 3. lékařské fakulty UK a Fakultní nemocnice Královské Vinohrady

Oddělení kognitivních poruch Národního ústavu duševního zdraví

Úvod

U neurodegenerativních onemocnění je kladen stále větší důraz na časnou diagnostiku, a pozornost se tak upírá i na subjektivní stížnosti klinicky asymptomatických jedinců. Drtivá většina dotazníkových metod, které takové stesky evaluují, je zaměřena na neuropsychiatrické fenomény či mnestické funkce a ostatním doménám, mezi něž řadíme např. funkce exekutivní, nevěnuje příliš prostoru.

Cíl

Naším cílem proto bylo vytvořit krátký inventář, jenž bude schopen měřit míru subjektivně vnímaného postižení vybraných exekutivních funkcí. Součástí našeho cíle bylo také stanovení souvislosti s objektivním vyšetřením a vyhodnocení validity a reliability metody.

Metodika

Na základě literární rešerše jsme vytvořili 74 tvrzení, z nichž bylo po pilotním testování na 7 jedincích vybráno 44. Na tyto otázky pak odpovídal soubor dobrovolníků pomocí pětibodové Likertovy škály. Položkovou analýzou dat jsme následně získali 17 finálních položek (viz Tab. 1). 84 jedinců prošlo vyšetřením Montrealským kognitivním testem a 39 z nich navíc komplexní neuropsychologickou baterií, tudíž jsme zohledňovali také korelace položek s testy poukazujícími na exekutivní funkce (Test cesty B, fonémická verbální fluence NKP, kategoriální verbální fluence – zvířata a *kopie* Reyovy-Osterriethovy komplexní figury).

Výsledky

Dotazník vyplnilo skrze online formulář celkem 178 osob starších 55 let (průměrný věk $66,96 \pm 7,06$ let; počet let vzdělávání $15,98 \pm 3,45$; 74,72 % žen). Hrubé skóre vyšlo $40,33 \pm 12,87$ bodů a souviselo s věkem ($p = 0,29$, $p < 0,001$) i vzděláním: $H(3) = 9,96$, $p = 0,019$. Vliv těchto proměnných jsme proto v následných analýzách korigovali.

S výjimkou kategoriální verbální fluence jsme prokázali statisticky signifikantní korelace se všemi výše zmíněnými kritérii ($\bar{\rho} = 0,334$; $p < 0,05$). Kontrastní validitu hodnotíme dle ROC analýzy se statisticky významnou ($p < 0,0001$) plochou pod křivkou $AUC = 0,93$; senzitivitou 1,00 a specificitou 0,90 pro cut-off 43 bodů vůči *amnestické* mírné kognitivní poruše (aMCI). Reliabilita odhadnutá Cronbachovým α vychází 0,89.

Závěr

Vytvořili jsme krátkou metodu, která podle prvních dostupných dat statisticky významně souvisí s několika renomovanými testy exekutivních funkcí, je vnitřně konzistentní a patrně dokáže rozlišovat pacienty s aMCI od zdravých kontrol. K potvrzení těchto závěrů je však nutná navazující validační studie s větší patientskou skupinou a širším neuropsychologickým instrumentářiím hodnotícím exekutivní funkce.

Práce byla podpořena projekty PROGRES Q35, „Udržitelnost pro Národní ústav duševního zdraví“, č. LO1611, za finanční podpory MŠMT v rámci Národního programu udržitelnosti I (NPU I) a MZ ČR – RVO „Národní ústav duševního zdraví – NUDZ, IČ: 00023752“.

Tab. 1: Přehled položek z konečné verze dotazníku

 # Znění položky

---

1. *S přehledem a bez zaváhání umím dělat více věcí najednou.*
  2. Poslední dobou mě pečlivé a podrobné zvažování důsledků dokáže vyčerpat.
  3. Poslední dobou mi někdy dělá potíže udržet pozornost.
  4. Poslední dobou se mi častěji stává, že zapomenu, za jakým účelem někam jdu.
  5. Poslední dobou mívám pocit, že se obtížněji rozhoduji.
  6. Neočekávaný průběh nějaké činnosti mě dokáže opravdu „rozhodit“.
  7. Poslední dobou jsem si několikrát nemohl/a srovnat, jak šly věci po sobě.
  8. Abych se udržel/a svých plánů, musím poslední dobou vyvinout větší úsilí.
  9. Víím, že poslední dobou dělám pár věcí, které bych asi dělat neměl/a.
  10. *Snadno kontroluji své emoce.*
  11. Během své řeči poslední dobou častěji pozoruji neobvyklé zárazy.
  12. Více než dříve zaznamenávám potíže s vyjadřováním či čtením pocitů a emocí.
  13. *Pokud budu chtít, dokážu s jakoukoliv aktivitou kdykoliv přestat.*
  14. Poslední dobou mi někdy nedochází, jak bych měl/a správně zareagovat.
  15. Poslední dobou hůře odhaduji, kolik času mi nějaká činnost zabere.
  16. V poslední době častěji někoho žádám, aby mi zopakoval poslední větu, protože jsem nedával/a pozor.
  17. Teprve poslední dobou daleko více oceňuji, když na mě lidé hovoří jednoduše a srozumitelně.
-